

Obraćanje visokog predstavnika i posebnog predstavnika EU Valentina Inzka Stalnom vijeću OESS-a

Pozitivniji pravac

Dame i gospodo,

Na početku želim zahvaliti na pozivu da vam se obratim. Proteklih nekoliko tjedana sudjelovao sam u intenzivnim konzultacijama koje su za cilj imale da utvrdimo razinu koncenzusa za novi pokušaj da ostvarimo bolji napredak u Bosni i Hercegovini. Danas sam ovdje upravo u kontekstu tih konzultacija. OESS je jedan od ključnih strateških čimbenika u oporavku Bosne i Hercegovine i vaše mišljenje o tome koji je najbolji način da se suočimo sa aktuelnim izazovima je neophodno.

U operativnom smislu, suradnja između mog ureda i Misije OESS-a u Bosni i Hercegovini i dalje je bliska i produktivna. Veleposlanik Robbins i ja uspostavili smo snažne osobne i profesionalne odnose i naši uredi su angažirani u brojnim zajedničkim inicijativama, posebice u oblastima jačanja institucija i kapaciteta, usvajanja koncepta dobrog upravljanja, zagovaranja vladavine zakona, te očuvanja pozitivnog sigurnosnog okruženja u Bosni i Hercegovini na dugoročnom planu.

Samo u proteklih nekoliko tjedana zajedno smo angažirali naše domaće partnere na pitanjima koja se odnose na Središnje izborno povjerenstvo, revidiranu Strategiju za provedbu Aneksa 7, reformu obrazovanja, zakone u oblasti sukoba interesa, državnu instituciju ombudsmana, Zakon protiv diskriminacije u BiH, Zakon o kaznenom postupku BiH, te uništavanje viška oružja i streljiva.

Planiranje tranzicije OHR-a u misiju posebnog predstavnika EU (EUSR) sa većim prisustvom pokazat će važnost očuvanja bliske suradnje sa OESS-om. Sa svojim prisustvom na terenu, OESS ima kapacitet da osigura političko izvješćivanje i analizu, na primjer, koji će nadilaziti mogućnosti EUSR-a. Od ureda EUSR-a očekivat će se da preuzme vodeću ulogu, no EUSR će pronaći kreativne načine za suradnju i timski rad sa OESS-om.

A sada želim govoriti o aktualnoj situaciji u Bosni i Hercegovini i ukratko predočiti neke od koraka koje treba napraviti kako bi se riješili najveći izazovi – a to su koraci za koje postoji široka i snažna potpora.

Pozitivniji pravac

Svi ćemo se složiti da situacija nije pozitivna koliko bi trebala biti, odnosno koliko smo se s razlogom nadali prije svega nekoliko godina. Odluka Europske komisije da ne preporuči bezvizni status za građane BiH bila je veliko razočarenje za ljude u Bosni i Hercegovini, ali nije nikoga iznenadila. Bilo je savršeno jasno da i u toj oblasti, kao i u mnogim drugim, nije bilo ni izbliza dovoljno političkog ili institucionalnog napretka tijekom protekle dvije godine.

Izabrani predstavnici ove zemlje nisu uložili dovoljno napora kako bi postigli dogovor o praktičnim pitanjima – mjere potrebne za liberaliziranje viznog režima samo su jedan primjer. Iako postoji deklarativna posvećenost procesu euro-atlantskih integracija, institucije i politički lideri Bosne i

Hercegovine moraju pronaći načine da ubrzaju realizaciju mjera neophodnih za EU i NATO kako bi eliminirali ova pitanja iz svakodnevnih političkih prepirki.

Kao što vjerojatno znate, bio sam prvi austrijski veleposlanik u Bosni i Hercegovini nakon rata. Kada sam stigao 1996. godine, zemlja je bila vidljivo i teško ranjena. Zahvaljujući mojim obiteljskim vezama sa bivšom Jugoslavijom i poznavanju nekih od jezika koji se tu govore, vjerujem da sam mogao steći bolju sliku o tome na koji način je karakter ljudi odgovorio na užasne okolnosti u kojima su se zatekli.

Prva reakcija koja se javlja je divljenje.

Suočeni s katastrofom, građani Bosne i Hercegovine su pokazali svoju tipičnu hrabrost, dostojanstvo i fleksibilnost.

To je ono što moramo uzeti u obzir da bismo pronašli put kojim ćemo zaobići najveće zapreke s kojima se zemlja suočava petnaest godina nakon završetka rata.

Građani Bosne i Hercegovine i dalje pokazuju iznimnu fleksibilnost unatoč političkim liderima koji ih iznova razočaravaju. Moramo se povesti za tom fleksibilnošću i pronaći način koji će osigurati bolje funkcioniranje sustava.

Do sada sam morao poduzimati mjere da ispravim postojeću situaciju. U lipnju sam, na primjer, poništio niz zaključaka koje je ranije usvojila Narodna skupština Republike Srpske kako bi navodno na entitetsku razinu vratila nadležnosti koje su prenesene na državu. Ovi zaključci zasnivali su se na konfuznim i pogrešnim argumentima i služili su da skrenu pozornost bosanskohercegovačke politike s bitnih stvari, kao što su osiguranje bezviznog režima za građane BiH. Dakle, morao sam reagirati.

No puko gašenje požara nije dovoljno.

Moramo Bosnu i Hercegovinu i njezine lidere usmjeriti u

pozitivnijem pravcu.

Kada sam krajem ožujka preuzeo dužnost, imao sam intenzivne razgovore s liderima najvećih političkih stranaka. Uvjeren sam da u pravom okruženju ovi lideri mogu voditi politiku koja će Bosnu i Hercegovinu odvesti putem euro-atlantskih integracija, a istodobno osigurati istinske prednosti za građane kao što su veća razina osobne sigurnosti, bolji pristup odgovarajuće plaćenim poslovima, bolje javne usluge i smanjenje razine korupcije.

Oni će to učiniti, ukoliko međunarodna zajednica i dalje bude imala zajednički cilj da im pomogne u provedbi zakonodavnih i institucionalnih aktivnosti koje je definiralo Vijeće za provedbu mira i koje su sadržane u sporazumima postignutim između organa vlasti BiH i institucija Europske unije i NATO-a.

Drugim riječima, moramo imati jedinstven stav ukoliko želimo da oni koherentno djeluju.

Nakon konzultacija koje sam imao tijekom proteklih nekoliko tjedana, vjerujem da će međunarodna zajednica uistinu imati jedinstven stav.

Plan aktivnosti

U ovom kontekstu, pitanje nije kada bi trebalo zatvoriti OHR, što je, kao što i sami znate, u središtu medijske pozornosti već duže vrijeme. Pravo pitanje je kada će građani Bosne i Hercegovine početi da uživaju u rezultatima i prednostima jedinstvene politike. Zatvaranje OHR-a neće Bosnu i Hercegovinu učiniti stabilnijom zemljom. OHR će biti zatvoren kada Bosna i Hercegovina bude stabilnija zemlja.

Vijeće za provedbu mira je definiralo plan aktivnosti za postizanje ovog cilja.

Sada nastojimo pomoći u pronalaženju prihvatljivog i održivog rješenja pitanja raspodjele imovine između države i drugih razina vlasti, kao i prihvatljivog i održivog rješenja za pitanje vojne imovine. Nastojimo ispuniti i političke i društvene uvjete koji će Upravnom odboru Vijeća za provedbu mira omogućiti da donese pozitivnu ocjenu situacije u Bosni i Hercegovini, zasnovanu na punom poštivanju Daytonskog mirovnog sporazuma.

Morao sam jasno staviti do znanja stranačkim liderima da takva ocjena neće biti moguća sve dok neke stranke dovode u pitanje suverenitet i teritorijalni integritet zemlje, osporavaju ovlasti visokog predstavnika, te pokušavaju vratiti unatrag reforme koje su ostvarene od potpisivanja Daytonskog mirovnog sporazuma. Također sam jasno stavio do znanja da takva ocjena neće biti mogućna sve dok politički establišment ne bude u stanju učiniti da daytonski sustav funkcionira tako da i zemlja bude funkcionalna.

Budući da stvari stoje ovako, imamo jasan politički program, a to je da unutar političkog establišmenta ojačamo konsenzus o tome kako da učinimo da Dayton funkcionira na održiv način, što će BiH omogućiti da ispuni izazove euro-atlantskih integracija.

Kao što sam ranije spomenuo, u Bosni i Hercegovini postoji izniman potencijal fleksibilnosti i kreativnosti. Mi moramo početi koristiti taj potencijal kako bismo ostvarili uspjeh.

U narednim mjesecima, mislim da moramo držati lidere ove zemlje odgovornim za njihovo obećanje o brzom i značajnom napretku po pitanju liberaliziranja viznog režima. Zahtjevi iz Mape puta su realni i ostvarivi. Ukoliko se mogu ispuniti ključni uvjeti, i ukoliko se time može ostvariti liberalizacija viznog režima koju građani očajnički žele vidjeti, onda će biti jasno da napredak *jest moguć* u Bosni i Hercegovini. A ukoliko je moguć glede viza, moguć je glede svega ostalog.

Pored toga, sa nedavnim usvajanjem četiri zakona koji se odnose na liberaliziranje viznog režima koji ranije nisu prošli u parlamentarnoj skupštini, vidjeli smo da lideri mogu razriješiti svoje razlike kada su suočeni sa izgledom za neuspjeh u njihovim zajedničkim ciljevima – liberalizacijom viznog režima i euro-atlantskim integracijama.

Zajedno sa Europskom komisijom otpočeo sam proces kako bi se državne i entitetske vlasti usredotočile na prioritete vezane za EU. Redovito se sastajemo kako bismo prošli kroz neke od konkretnih, još uvijek neriješenih prioriteta vezanih za EU. Ovo je u suštini tehnički mehanizam, ali je mehanizam koji može ubrzati reforme čak i dok šira debata o konačnoj sudbini Bosne i Hercegovine bude ubrzavala tempo.

Međutim, moram istaknuti da ne radimo u povoljnom okruženju. Svjetska recesija brzo nagrizala ekonomsku stabilnost Bosne i Hercegovine. Dok su stranački lideri neodlučni, građani trpe. I upravo i zbog ovog je od krajnje važnosti da nastavimo da podsjećamo političke lidere na njihovu odgovornost da osiguraju poboljšanja za građane.

Nalazimo se u utrci – moramo popravljati ekonomiju iz mjeseca u mjesec čak i dok pokušavamo doći do dugoročnijeg rješenja za politički sustav. Ovo zahtijeva *ad hoc* odlučivanje i kreativnu politiku.

Unatoč svim nedostacima, politički establišment Bosne i Hercegovine je prilično dobar u obje ove stvari. Iz tog razloga, mislim da možemo ići naprijed uz određenu dozu sigurnosti da ćemo doći do našeg cilja, iako ćemo, bez sumnje, morati proći kroz neke interesantne faze kako bismo stigli do tog cilja.

Hvala vam.